

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แม้จะมีกฎหมายที่ยอมรับเป็นหลักสากลให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเขากระทำความผิด แต่มีกฎหมายที่ให้อำนาจรัฐในการที่จะควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ซึ่งวิธีดังกล่าวในการดำเนินการย่อมกระทบถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ด้วยเหตุนี้การปล่อยชั่วคราวโดยการกำหนดให้มีการประกันเพื่อประกันการมีตัวจำเลยมาศาล จึงเป็นมาตรการทางกฎหมายที่เกิดขึ้นเพื่อประสานประโยชน์ระหว่างระบบการดำเนินคดีอาญาทั้งสอง ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยและคุ้มครองความปลอดภัยของสังคมได้ในขณะเดียวกัน

เนื่องจากปัจจุบันทางปฏิบัติ การยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยเพื่อการปล่อยชั่วคราวทั้งในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและศาล ไม่ได้พิจารณาถึงความจำเป็นในการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐแต่ให้ความสำคัญการปล่อยชั่วคราวโดยมีหลักประกันมากกว่าการปล่อยชั่วคราวแบบไม่มีประกันทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลายคนที่ไม่ใช่หลักประกันต้องพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้ได้เสรีภาพกลับคืนมา การกระทำดังกล่าวเมื่อเป็นการกระทำที่ผิดหลักการของกฎหมายในเรื่องการปล่อยชั่วคราว จึงเกิดช่องว่างเปิดโอกาสให้กลุ่มบุคคลที่เรียกว่า “นายประกันอาชีพ” แทรกตัวเข้ามาเพื่อทำมาหากินกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและแสวงหาประโยชน์บนความทุกข์ของผู้ต้องหาและจำเลย อีกทั้งถือโอกาสเอารัดเอาเปรียบผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้นอย่างไม่เป็นธรรม

สำนักงานศาลยุติธรรมจึงเกิดแนวคิดที่จะจัดระบบการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยเพิ่มทางเลือกให้กับประชาชน ศาลยุติธรรมจึงร่วมกับกรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสมาคมประกันวินาศภัย จัดทำกรมธรรม์ประกันอิสรภาพขึ้นเพื่อเพิ่มทางเลือกให้กับประชาชนในการจัดหาหลักประกันมาวางศาล

การใช้กรมธรรม์ประกันอิสรภาพเป็นหลักประกัน เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มาตามกำหนดนัดศาลจึงมีการผิดสัญญาประกันและต้องมีการบังคับตามสัญญาประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย จึงเกิดปัญหาว่าสถานะทางกฎหมายและนิติสัมพันธ์ทางกฎหมายของบุคคลที่เกี่ยวข้องตาม

สัญญาประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นสัญญาประเภทใด เพราะกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพ มีลักษณะและสถานะที่แตกต่างจากหลักประกันที่เป็น เงินสด สิทธิเรียกร้องหรือที่ดิน รวมถึงการบังคับต้องทราบถึงสิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญาแต่ละฝ่ายว่ามีต่อกันอย่างไรและแต่ละฝ่ายอยู่ในสถานะทางกฎหมายอย่างไร ประกอบกับการที่บริษัทประกันภัยได้รับเบี้ยประกันภัยเป็นการตอบแทนและผู้เอาประกันภัยยังต้องหาผู้ค้ำประกันเพื่อเข้ามารับผิดชอบ ทำให้บริษัทประกันภัยค่อนข้างที่ได้รับความผลประโยชน์แทบจะไม่ต้องเสี่ยงภัยอะไรเลย จึงเป็นการผิดแผกแตกต่างจากการประกันภัยทั่วไป

ซึ่งปัญหากรณีข้างต้นยังไม่ชัดเจนและมักเกิดปัญหาในกรณีมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นไม่รู้จะนำกฎหมายอะไรมาบังคับ ผู้เขียนจึงได้วิเคราะห์สภาพปัญหาและข้อกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการกำหนดความรับผิดชอบของบริษัทผู้ออกกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพ ผู้ซื้อกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพและผู้ค้ำประกัน ปัญหาเงื่อนไขของกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพและสัญญาค้ำประกันกับหลักกฎหมายข้อสัญญาไม่เป็นธรรม ปัญหาการบังคับตามสัญญากรณีมีการผิดสัญญาประกันผลทางกฎหมายของสัญญาประกันตัวจำเลยที่สร้างขึ้นโดยบุคคลอื่น กับที่ทำโดยบริษัทประกันภัยและมาตรการของรัฐในการควบคุมบริษัทประกันภัยในการออกกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพตามคำขอของผู้ซื้อกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพ เพื่อให้เกิดความชัดเจนขึ้นโดยความละเอียดรอบคอบถูกต้องตามหลักวิชาและตามความเป็นจริง อันอาจจะเป็นประโยชน์ต่อวิวัฒนาการของวิชาการกฎหมายไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิด หลักการเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวโดยใช้กรรมธรรม์ประกันอิสรภาพเป็นหลักประกันและนิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพกับบริษัทผู้ออกกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพ
2. เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ผลบังคับตามกฎหมายและการบังคับคดีหากบริษัทผู้ออกกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพไม่ชำระหนี้ตามคำสั่งกรณีมีการผิดสัญญาประกันตามหลักกฎหมายไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาปัญหาและการวิเคราะห์การปรับใช้บทกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายกับกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพ

4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับใช้กฎหมายกับกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพให้ถูกต้อง รวมทั้งเสนอแนวทางในการกำหนดมาตรการการควบคุมการออกกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพได้อย่างเหมาะสมไม่เป็นการแก่ผู้ซื้อกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพเกินควรแก่ความจำเป็น

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ปัจจุบันมีการนำกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพไปใช้เพื่อเป็นหลักทรัพย์ในการยื่นขอปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลเป็นจำนวนมากทำให้เกิดการโต้แย้งและถกเถียงทางวิชาการและทางปฏิบัติว่า หากมีการพิศัญญาประกันในชั้นศาลแล้วผลบังคับของกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพจะปรับหลักกฎหมายใดจึงจะเป็นการถูกต้อง ยิ่งกว่านั้นบริษัทผู้ออกกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพยังบังคับให้ผู้ถือกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพจัดหาบุคคลเข้ามาค้ำประกันความเสียหายอันเกิดขึ้นกับบริษัทผู้ออกกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพหากมีการพิศัญญาประกันเกิดขึ้นจึงทำให้เห็นว่าบริษัทผู้ออกกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพมุ่งแต่จะเอาประโยชน์ฝ่ายเดียวโดยให้ฝ่ายผู้ถือกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพเป็นฝ่ายที่ต้องมีการะในการจัดหาบุคคลที่ต้องมาค้ำประกันต่อบริษัทนอกเหนือจากการเสียเบี้ยประกันจึงเห็นได้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติเช่นนี้จำเป็นต้องมีกฎหมายมาปรับใช้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถือกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพให้มากขึ้นด้วย ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาต่อกรณีการปรับบทกฎหมายเพื่อบังคับใช้กับการนำกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพไปใช้ในการยื่นขอปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลว่า กฎหมายที่นำมาปรับใช้บังคับนั้นที่ถูกต้องแล้วจะเป็นบทกฎหมายข้อใด รวมทั้งต้องศึกษาเพื่อกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อบังคับไม่ให้บริษัทผู้ออกกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพทำการที่ตนเองจะได้รับประโยชน์แต่เพียงด้านเดียวซึ่งไม่เป็นธรรมกับฝ่ายผู้ถือกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพนั้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ผู้เขียนจะทำการศึกษาเฉพาะกรณีที่นำกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพไปใช้ในการขอปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลเท่านั้น โดยได้ทำการศึกษานิติสัมพันธ์ สิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสัญญาประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย ที่มาแห่งหนี้ ลักษณะของหนี้ วัตถุประสงค์ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์หมวดประกันภัย ลักษณะของการทำกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพ รูปแบบกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพ การแสดงเจตนาของคู่สัญญา และศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศคือระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) และระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) ในบางประเทศรวมทั้งศึกษากฎหมายหรือระเบียบที่ให้อำนาจหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

ในการศึกษานี้ผู้เขียนจะใช้วิธีวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยการรวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศจากหนังสือ บทความทางวิชาการ วารสาร และบทบัญญัติกฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกา วิทยานิพนธ์ ตลอดจนรายงานการวิจัย ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวเพื่อนำมาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบที่เกี่ยวกับการปรับใช้กรรมธรรม์ประกันอสังหาริมทรัพย์ต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมา แนวคิด หลักการเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวโดยใช้กรรมธรรม์ประกันอสังหาริมทรัพย์เป็นหลักประกันและนิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ขอซื้อกรรมธรรม์ประกันอสังหาริมทรัพย์กับผู้ออกกรรมธรรม์ประกันอสังหาริมทรัพย์
2. ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ ผลบังคับตามกฎหมายและการบังคับคดีหากบริษัทผู้ออกกรรมธรรม์ประกันอสังหาริมทรัพย์ไม่ชำระหนี้ตามคำสั่ง กรณีมีการผิดสัญญาประกันตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ
3. ทำให้ทราบถึงปัญหาและการปรับใช้บทกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายกับกรรมธรรม์ประกันอสังหาริมทรัพย์
4. ทำให้ทราบถึงแนวทางการปรับใช้กฎหมายกับกรรมธรรม์ประกันอสังหาริมทรัพย์ให้ถูกต้องรวมทั้งทำให้ทราบถึงแนวทางในการกำหนดมาตรการการควบคุมการออกกรรมธรรม์ประกันอสังหาริมทรัพย์ได้อย่างเหมาะสมไม่เป็นภาระแก่ผู้ซื้อกรรมธรรม์ประกันอสังหาริมทรัพย์เกินควรแก่ความจำเป็น